

اشکالات سرمایه گذاری خارجی در ایران

۱۸ برهان فقر سرمایه

تحلیل دکتر غلامرضا اسلامی بیدگلی، عضو هیأت علمی دانشگاه تهران، در مورد معضلات سرمایه گذاری خارجی در کشور

عوامل زیر ایجاب می کنند که سرمایه گذاری های مؤثر در هر کشوری از متغیرهای با اهمیت در حوزه های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی به شمار روند:

(۱) افزایش جمعیت فعال که هر سال به شغل نیاز پیدا می کند.

(۲) فرسودگی ماشین آلات و تجهیزات موجود که جایگزینی آنها را با ماشین آلات و تجهیزات جدید ناگزیر می نماید.

(۳) تغییرات تکنولوژی در دنیا که باعث افزایش بهره وری و تولید محصولات باکیفیت برتر می شود.

(۴) حضور مشاغل زاید و ضرورت ایجاد شغل برای واحدهایی که به دلایل مختلف از حوزه فعالیت خارج می شوند.

(۵) سرمایه گذاری برای تولید محصولات نو و مبتکرانه برای بهبود سطح رفاه داخلی و صادرات.

(۶) افزایش سطح سرمایه گذاری های اجتماعی و زیربنایی توسط دولت ها، گاه با همکاری بخش خصوصی.

(۷) اشتغالزایی برای کاهش سطح بیکاری در کشورها.

(۸) استفاده بهینه از امکانات بالفعل خاص و به فعلیت رساندن امکانات بالقوه.

(۹) توسعه پول داخلی، ارز، مهارت ها، تکنولوژی های نو و دائماً در حال تغییر، محیط اجتماعی-سیاسی آرام، حضور نیروهایی که امنیت سیاسی-اجتماعی و سرمایه گذاری ها را تأمین می کنند، فضایی برای حفظ حقوق سرمایه گذاران و امثالهم که از پیش نیازهای توسعه سرمایه گذاری به شمار می روند.

پول و کار

هر چند برآوردی از نیازهای سرمایه ای در کشور که بتوان با دقت آماری راجع به آنها بحث نمود وجود ندارد، ولی اگر برای موارد مذکور و همچنین ایجاد مشاغل جدید، مشاغل مؤثر، مشاغل جایگزین، تولیدات بهتر و بهینه برای صادرات، سرمایه گذاری برای افزایش

(۷) الزام جوانان فارغ التحصیل به اشتغال در واحدهای نظامی و دفاعی برای مدتی نسبتاً طولانی و خارج کردن تعداد قابل توجهی از آنان از حیطه تخصصی شان

(۸) نامناسب بودن فضای سیاسی و اجتماعی برای پذیرش خارجیان و عدم فضا سازی مناسب برای زندگی متخصصین خارجی

(۹) عدم تبلیغات لازم برای شناساندن ساختار صنعتی، اجتماعی و سیاسی کشور توسط مسئولان در سفارتخانه های خارج از کشور

(۱۰) سپرده گذاری منابع ارزی کشور در بانک های خارجی با بهره های بسیار کم به جای استفاده از این ذخایر در داخل و خارج کشور با بهره وری بالاتر

(۱۱) ناکافی بودن مشوق ها برای برگشت دادن فارغ التحصیلان ایرانی مقیم خارج و نگرانی نخبگان داخلی و نگاه تبعیض آمیز به این موارد

(۱۲) سبک آموزش ها در دبیرستان ها و مقاطع دانشگاهی و پُرهزینه شدن آماده سازی محصلان و دانشجویان برای اشتغال و یادگیری، به دلیل آموزش های سنتی موجود

(۱۳) عدم همراهی دستگاه های صنعتی و بازرگانی بزرگ کشور با دانشگاه ها برای تربیت متخصصین مورد نیاز آنها

(۱۴) تعویض دایم قوانین و مقررات و دستورالعمل های زاید و بی مصرف، بدون توجه به نیاز کشور

(۱۵) فرآیندهای بسیار طولانی و گاه ناجبا برای دریافت مجوزهای تأسیس واحدهای تولیدی و بازرگانی مؤثر در کشور

(۱۶) عدم روابط دوستانه دولت با بخش خصوصی و نبود حمایت های ارزی و بجا از این بخش

(۱۷) بی اعتمادی بین مدیران و کارکنان به واسطه انتصاب های ناجبا و اخراج های نابجای

(۱۸) عدم آموزش مؤثر به کارکنان برای ارتقای سطح دانش تئوریک کاربردی آنها، چه در بخش خصوصی و چه دولتی که در بخش دولتی، این مسأله بیشتر به چشم می خورد (آموزش های اداری معمولاً وصله بر وصله دوختن است).

برای بسیاری از موارد بالا، وقت زیادی لازم نیست و در مدت ۲ سال می توان آنها را برطرف کرد، ولی بعضی دیگر نیاز به تغییر روحیات، قوانین و مقررات و تحول بنیادین کشور دارد که مستلزم صرف وقت، پول و انرژی بیشتر است. تا زمانی که موارد بالا مورد عنایت قرار نگیرند، مجبور به واردات خواهیم بود و هزینه های بسیار بیشتری را باید پرداخت کنیم و مهمتر آن که زمان را از دست خواهیم داد. ■

رفاه اجتماعی، سازگاری برای تدافع و مقابله با خشونت های داخلی و خارجی و سایر موارد، سالانه به ۳ میلیون شغل جدید با سرمایه گذاری سرانه ۴۰ هزار دلار نیاز باشد، حداقل به ۱۲۰ میلیارد دلار سرمایه در سال احتیاج داریم. این سرمایه گذاری باید از منابع داخلی و خارجی تأمین گردد.

با توجه به امکانات خوب کشور، بهره برداری صحیح از منابع موجود و به فعلیت در نیامده اند، از نظر مالی مشکلات کمتری را در پی دارد، اما به دلیل ضرورت های اشتغالزایی از تکنولوژی های نو و سرمایه گذاری های جدید در بخش های نفت، گاز، پتروشیمی، دارو، خودرو سازی و امثالهم، استفاده از منابع مالی و فنی خارجی، به خصوص در کشورهای توسعه یافته صنعتی، اجتناب ناپذیر می نماید. در شرایط فعلی اقتصاد ایران و جهان، تأمین منابع مالی چندان مشکل نیست، ولی به لحاظ بازاریابی جهانی، برای تولید محصولات برتر و پیشرو که سطح رفاه اجتماعی جهانی را افزایش دهند، نیاز به سرمایه گذاری خارجی، الزام آور خواهد بود.

آمارها نشان می دهند کشورمان در جذب سرمایه گذاری های خارجی، چندان موفق نبوده است و دلایل این عدم موفقیت را می توان در موارد زیر جست و جو کرد:

(۱) فقدان ضمانت های قضایی و حقوقی برای حفظ سرمایه های خارجی

(۲) ناشناختگی فرصت های سرمایه گذاری مورد نیاز کشور

(۳) تبلیغات خارجی و معاملات داخلی
(۴) سیاست های گذشته اقتصادی و سیاسی کشور در رابطه با خودکفایی داخلی به جای تعاملات در مزیت های نسبی

(۵) کمبود بودجه و نیروی انسانی در امر تحقیقات بنیادین

(۶) خروج سرمایه های فکری و فارغ التحصیلان نخبه از کشور